

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΣΚΥΡΙΑΝΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1858-2010

Ερευνώντας την ελληνική λαογραφική βιβλιογραφία, στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Λαογραφίας, το οποίο παρακολουθώ από τον Σεπτέμβριο του 2009 στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, έστρεψα το ενδιαφέρον μου, όπως είναι αυτονόητο, και σε αντίστοιχα θέματα της ιδιαίτερης πατρίδας μου (Σκύρος). Για τον σκοπό αυτό ερεύνησα συστηματικά τη σχετική θεματική από τα επιστημονικά περιοδικά *Λαογραφία*¹, *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας*², *Εθνογραφικά*, *Εθνολογία* και επίσης τα αντίστοιχα περιοδικά συγγράμματα της ευρύτερης περιοχής του νησιού (*Αρχαίον Ευβοϊκών Μελετών*³). Επίσης ερεύνησα και περιοδικά του 19^{ου} αιώνα, όπως *Εφημερίς των Φιλομαθών* και *Ιλισσός*, όπου επισήμανα ενδιαφέρον λαογραφικό υλικό από τη Σκύρο. Επόμενο είναι να έχω συμπεριλάβει και ό, τι είχα υπόψη μου από τα σύγχρονα βιβλία που έχουν εκδοθεί την τελευταία δεκαετία. Επιπλέον, πραγματοποίησα έρευνα στη Βιβλιοθήκη της Βουλής, στη Βιβλιοθήκη του Συλλόγου Σκυριανών Αθήνας, στη Δημοτική Βιβλιοθήκη του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Σκύρου, στη Βιβλιοθήκη του Γυμνασίου-Λυκείου Σκύρου, καθώς και σε ιδιωτικές συλλογές. Η έρευνα μέσω του διαδικτύου ήταν, επίσης, πολύτιμη.

1. Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ, «Βιβλιογραφία της Ελληνικής Λαογραφίας». *Λαογραφία*, 3 (1912), σ. 242-259. (Ευχαριστώ θερμά, και από τη θέση αυτή, τον καθηγητή Λαογραφίας Μηνά Αλ. Αλεξιάδη για τις υποδείξεις του).

2. Γεώργιος Α. ΜΕΓΑΣ – Γεώργιος Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ, «Βιβλιογραφία της Ελληνικής Λαογραφίας των ετών 1939-1947». *Ε. Λ. Α.*, 5 (1951), σ. 159-266.

3. Παράρτημα Ευβοϊκής Βιβλιογραφίας, *Αρχαίον Ευβοϊκών Μελετών*, 18 (1972), *Λαογραφία*: Χαράλαμπος Δ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ. – Παράρτημα Ευβοϊκής Βιβλιογραφίας, *Αρχαίον Ευβοϊκών Μελετών*, 20 (1975), *Λαογραφία*: Χαράλαμπος Δ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ, σ. 467-541. – Γ. Ι. ΦΟΥΣΑΡΑΣ, *Ευβοϊκή Βιβλιογραφία*. Έκδοση Εταιρείας Ευβοϊκών Σπουδών (Αρχαίον Ευβοϊκών Μελετών). Παράρτημα Γ' τόμου. Αθήνα 1955, σσ. 610. – Διονύσιος ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Συμβολή εις την βιβλιογραφίαν της νήσου Ευβοίας και των θεσσαλικών Σποράδων (1471-1937)*. Τύποις Πολυτεχνικής, Αθήνα 1937, σσ. 349.

Ο αμνητός δεν ήταν ευκαταφρόνητος· επεσήμανα τελικά 138⁴ τίτλους, οι οποίοι μπορούν να κατανεμηθούν αδρομερώς στις εξής κατηγορίες χρονολογικά⁵: 1) 1858-1899: 2, 2) 1900-1918: 10, 3) 1919-1939: 13, 4) 1940-1949: 8, 5) 1950 έως σήμερα: 101 και 6) Αχρονολόγητα: 4 τίτλοι. Η κατάταξη ξεκινά από το 1858 γιατί, απ' όσο ξέρω, τότε έχουμε το πρώτο άρθρο στην *Εφημερίδα των Φιλομαθών* για τη Σκύρο. Θα ήθελα ωστόσο να τονίσω ότι η εργασία αυτή αποτελεί την πρώτη προσπάθεια εντοπισμού μελετών σχετικών με τη Σκύρο και έτσι, αν είναι γνωστό κάποιο προγενέστερο του 1858 μελέτημα, θα δεχόμουν με ευχαρίστηση την υπόδειξη αυτή.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η πρώτη αναφορά με λαογραφική χροιά, απαντάται το 1858 στην *Εφημερίδα των Φιλομαθών*, στο άρθρο του Ν. Μωραΐτη «Φιλολογικά σημειώσεις». Στο κείμενο αυτό γίνεται λόγος για γλωσσική ύλη του νησιού, ενώ δημοσιεύονται και παροιμίες. Τη δεύτερη, χρονολογικά, αναφορά συναντάμε στην εφημερίδα *Ιλισσός* το 1869, στο άρθρο του Μιχαήλ Κωνσταντινίδη «Βραχεία τινά περί της νήσου Σκύρου». Ο συγγραφέας αναφέρεται στην ιστορία του νησιού και περιγράφει την ιδιοσυγκρασία των Σκυριανών, την κοινωνική τους οργάνωση και δημοσιεύει δημοτικά τραγούδια.

Αργότερα, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ξένοι επιστήμονες αρχίζουν να μελετούν έθιμα της σκυριανής Αποκριάς. Συγκεκριμένα, η αρχή γίνεται από τον J. C. Lawson, το 1900, σε άρθρο του στον VI τόμο του περιοδικού *The Annual of the British School at Athens*, όπου περιγράφει το έθιμο του «Γέρου» και της «Κορέλλας». Στο ίδιο περιοδικό, ο Άγγλος αρχαιολόγος, γλωσσολόγος, διαλεκτολόγος και λαογράφος R. Dawkins⁶, δημοσιεύει το 1906 τη δική του περιγραφή για το συγκεκριμένο έθιμο και το συγκρίνει με εκείνο των «Καλόγερων» της θρακικής Βιζύης. Την ίδια περίοδο (1901), ο Μιχαήλ Κωνσταντινίδης δημοσιεύει το βιβλίο του: *Η νήσος Σκύρος: ιστορικών δοκίμιον από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς*, και λίγο αργότερα, το 1909, ο Δημήτριος Παπα-

4. Σημειώνω εδώ, ότι η Βιβλιογραφία δεν περιλαμβάνει δημοσιεύματα εφημερίδων και περιοδικών, τα οποία όμως θα αξιοποιηθούν σε άλλη εργασία μου.

5. Ο χρονολογικός διαχωρισμός έγινε με βάση ιστορικά δεδομένα.

6. Για τον R. M. Dawkins βλ. γενικότερα Μηνάς Αλ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ, «Ο Richard M. Dawkins και η Δωδεκανησιακή Λαογραφία». Δωδώνη, 14:1 (1985), σ. 9-28. – Μηνάς Αλ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ, «Το έργο του R. M. Dawkins: βιβλιογραφική συμβολή». Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, 5 (1985), σ. 361-389. – Μηνάς Αλ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ, «Richard M. Dawkins και Έλληνες λαογράφοι. Άγνωστες επιστολές προς τον Άγγλο επιστήμονα». Λαογραφία, 35 (1990), Τόμος Ογδοηκονταετήριος, σ. 169-187. – Βλ. επίσης Αναγνώστης ΠΑΠΑΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ, «Βιβλιογραφικό συμπλήρωμα στην εργογραφία του R. M. Dawkins». Λαογραφία, 41 (2009), Τόμος Εκατονταετήριος, σ. 503-511. Βλ. ακόμη Γ. Α. ΜΕΓΑΣ, *Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας, εισαγωγικό σημείωμα Μιχάλης Γ. Μερακλής*. Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1988, σ. 102-111.

γεωργίου δίνει τη δική του ιστορική μελέτη για το νησί, στο βιβλίο του: *Ιστορία της Σκύρου από των αρχαιοτάτων χρόνων*. Παράλληλα, το 1910, στο δεύτερο μόλις τόμο του Δελτίου της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, *Λαογραφία*, περιγράφει αποκριτικά δρώμενα από τη Σκύρο⁷. Στον Θ' τόμο του ίδιου περιοδικού, το 1926, ο Μιχαήλ Δέφνερ δημοσιεύει τη μελέτη του, που έγινε από επιτόπια έρευνα το 1918 και 1919, για 437 τοπωνύμια της Σκύρου.

Το επιστημονικό ενδιαφέρον για τη λαϊκή τέχνη της Σκύρου αποτυπώνεται στο βιβλίο της Αγγελικής Χατζημιχάλη: *Ελληνική Λαϊκή Τέχνη*, Σκύρος, 1925, και τη σκυτάλη παίρνει η επόμενη λαογραφική μορφή της Σκύρου, Νίκη Πέρδικα, με τους δύο πολύτιμους τόμους του 1940 και 1943: *Σκύρος, εντυπώσεις και περιγραφαί – ιστορικά και λαογραφικά σημειώματα – ήθη και έθιμα – μνημεία του λόγου του λαού*.

Μεταπολεμικά, η Σκύρος συνεχίζει να προκαλεί το ενδιαφέρον των ερευνητών. Την περίοδο αυτή κυριαρχούν μελέτες του Ξενοφώντα Αντωνιάδη, του Βασίλειου Ατέση, του Νίκου Βαρσάμου, του Κωστή Κωνσταντινίδη, της Αλίκης Λάμπρου, της Μαρίας Μαυρίκου, του Ναπολέοντα Ξανθούλη, του Μάνου και της Αναστασίας Φαλτάιτς κ.ά.⁸, οι οποίες εμπλουτίζουν και φωτίζουν πτυχές της καθημερινότητας του νησιού.

Όμως, ακόμη και στα πολύ πρόσφατα χρόνια, ήδη το 2003, η Σκύρος συγκεντρώνει το ενδιαφέρον επιστημόνων, όπως του εθνομουσικολόγου Σωτηρίου Τσιάνη, ο οποίος, σε συνεργασία με το Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα και τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, εκδίδει τη σημαντική εθνομουσικολογική μελέτη: *Δημοτικά τραγούδια της Σκύρου*. Επιπλέον, έχουν γίνει έρευνες και από πανεπιστημιακούς του εξωτερικού, όπως είναι η διδακτορική διατριβή της ανθρωπολόγου Αγάπης Αμανατίδη, από το πανεπιστήμιο της Αδελαΐδας, το 2005.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η Σκύρος αποτελεί και αποτελεί σημείο αναφοράς στην επιστημονική κοινότητα. Οι δημοσιευμένες μελέτες καλύπτουν ένα ευρύ πεδίο αντικειμένων και αναδεικνύουν την ποιότητα των εκδηλώσεων του σκυριανού λαού. Ως αποτέλεσμα, η Σκυριανή Λαογραφική Βιβλιογραφία παρέχει πολλές δυνατότητες περαιτέρω αξιοποίησης και μελέτης. Το γεγονός αυτό δηλώνει τη ζωντανή ακόμα παράδοση του νησιού, που σε πείσμα προσπαθειών ομογενοποίησης, διατηρεί πλούσιο λαϊκό πολιτισμό, ο οποίος αξίζει να μελετηθεί συστηματικά και διαχρονικά.

Ακολουθούν οι Συντομογραφίες, η Βιβλιογραφία και Γενικό Ευρετήριο.

7. Δημήτριος Β. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, «Αί ἀπόκρεφ ἐν Σκύρῳ». *Λαογραφία*, 2 (1910), σ. 35-47.

8. Για τους συγγρ. βλ. τα οικεία λήμματα.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

* = Αμάρτυρο λήμμα.

Αθήναι = Μηνιαία εικονογραφημένη καλλιτεχνική έκδοση της εφημερίδας «Ελληνικό Μέλλον». Ιδιοκτήτης – Διευθυντής Νίκος Π. Ευστρατίου. Αθήνα.

Ακαδημαϊκή Ιατρική = Μηνιαίον επιστημονικόν περιοδικόν. Αθήνα.

Αρχ. Ευβ. Μελ. = Αρχείον Ευβοϊκών Μελετών. Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών. Αθήνα.

B.P.W. = Berliner Philologische Wochenschrift. Βερολίνο

BNJb = Byzantinisch – Neugriechische Jahrbücher. Internationales Wissenschaftliches Organ, hrsg. von Prof. Dr. Nikos A. Bees (Βέης). Αθην.

Δ. Ι. Ε. Ε. Ε. = Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος. Αθήνα.

Δεσμός = Δίμηνη Πνευματική Επιθεώρηση Ευβοίας και Σκύρου. Διευθυντής Σπύρος Κοκκίνης. Χαλκίδα.

Διάπλασις των Παίδων = Εβδομαδιαίο περιοδικό για παιδιά, νέους και νέες. Ιδρυτής Γρηγόριος Ξενόπουλος, Αθήνα.

Ε. Κ. Ε. Ι. Ε. Δ. Α. Α. = Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου της Ακαδημίας Αθηνών. Αθήνα.

Ελληνική Λαϊκή Τέχνη = Χειροτεχνία – καλλιτεχνία – λαογραφία – ιστορία – αρχαιολογία. Έκδοση Εθνικού Οργανισμού Ελληνικής Χειροτεχνίας. Αθήνα.

Ελληνικό Ύπαιθρο = Μηνιαία έκδοση της Ένωσης Ορειβατών – Φυσιολατρών. Διευθύνεται από Συντακτική Επιτροπή. Αθήνα.

Ελληνίς = Μηνιαίο περιοδικό του Εθνικού Συμβουλίου των Ελληνίδων γυναικών. Αθήνα.

Ε. Α. Α. = Επετηρίς Λαογραφικού Αρχείου. Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα.

Ευβοϊκός Λόγος = Μηνιαία επιθεώρηση Κριτικής, Μελέτης και Τέχνης. Όργανο Ευβοέων Λογοτεχνών. Χαλκίδα.

Εφημερίς των Φιλομαθών = Φιλολογική και της δημοσίας εκπαιδεύσεως. Αθήνα.

Ζυγός = Διμηνιαίο περιοδικό τέχνης. Αθήνα.

Θεολογία = Επιστημονικό περιοδικό. Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Αθήνα.

Ιλισσός = Σύγγραμμα περιοδικόν άπαξ του μηνός εκδιδόμενον υπό Θαλού Αντωνιάδου. Αθήνησι.

Κρίκος = Μηνιαία έκδοση του αποδήμου Ελληνισμού. Διευθύνεται από Συντακτική Επιτροπή.

Λαογραφία = Δελτίον της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας. Αθήνα.

Ν. Γράμμι. = Νεοελληνικά Γράμματα. Εβδομαδιαία φιλολογική, καλλιτεχνική, επιστημονική εφημερίδα. Αθήνα.

Νεολαία = Η Νεολαία. Επίσημον όργανον πνευματικής, θρησκευτικής, ηθικής, κοινωνικής και πολιτικής αγωγής της «Εθνικής Οργανώσεως Νεολαίας της Ελλάδος». Αθήνα.

Ν. Εστία = Νέα Εστία. Μηνιαίο περιοδικό. Ιδρυτής Γρηγόριος Ξενόπουλος. Αθήνα.

Ο Αιώνας μας = Μηνιαίο λογοτεχνικό και καλλιτεχνικό περιοδικό. Αθήνα.

Παρνασσός = Περιοδικόν σύγγραμμα του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός. Αθήνα.

Σκύρος = Τοπική Επιθεώρηση. Εκδίδεται από Επιτροπή νέων της Σκύρου. Αθήνα.

Ταξιδεύοντας = Μηνιαίο περιοδικό. Εκδότης Κ. Καβαθάς. Αθήνα.

The Journal of Hellenic Studies = Society for the Promotion of Hellenic Studies, London.

Φόρμιγξ = Μουσική εφημερίς εικονογραφημένη, εκδιδόμενη δις του μηνός. Αθήνα.

1858

1. Μωραΐτης Ν., «Φιλολογικαὶ σημειώσεις [ἐκ Σκύρου ἢ Κύμης]». Εφημερίς των Φιλομαθών, 5 (1858), σ. 365-367.

Γλωσσική ὕλη καὶ 6 παροιμίες.

1869

2. Κωνσταντινίδης Μιχαήλ Γ., «Βραχέα τινά περὶ τῆς νήσου Σκύρου». Δισσός, 1 (1869), σ. 84-87.

Ιστορικά στοιχεία ἀπὸ τὴν Αρχαιότητα ὡς τὸν 19^ο αἰῶνα καὶ περιγραφή τῆς σκυριανῆς κοινωνίας.

1900

3. Lawson J. C., «A Beast-Dance in Scyros». The Annual of the British School at Athens, 6 (1900), p. 125-127.

Περιγραφή τοῦ αποκριάτικοῦ ἐθίμου τοῦ «Γέρου» καὶ τῆς «Κορέλλας».

4. Heisenberg August, «28 παροιμίαι Σκύρου». B.P.W., April 1900, σ. 462-466.

Με ορισμένα σχόλια.

1901

5. Κωνσταντινίδης Μιχαήλ Γ., Ἡ νήσος Σκύρος. Ἱστορικόν δοκίμιον ἀπὸ των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ἡμᾶς. Τυπογραφεῖο Δ. Γ. Ευστρατίου. Ἀθήνα 1901, 8^ο, σσ. 190.

Ιστορικά στοιχεία καὶ περιγραφές κατοικίας, κοινωνικῆς οργάνωσης, ἐθίμων, λαϊκῆς λατρείας, ἐνδυμασίας κ.ά.

1905

6. Dawkins R. M., «A visit to Scyros». The Annual of the British School at Athens, 11 (1905), p. 72-80.

Περιγραφή των αποκριάτικων ἐθίμων τοῦ «Γέρου», τῆς «Κορέλλας» καὶ τοῦ «Φράγκου». Περιγραφή, ἐπίσης, των ερειπίων τῆς Ἐπισκοπῆς τῆς Σκύρου (895-1837).

1906

7. Dawkins R. M., «The Modern Carnival in Thrace and the Cult of Dionysus». The Journal of Hellenic Studies, 26 (1906), p. 191-206.

Στις σ. 202-203, ο συγγρ. συγκρίνει το σκυριανό αποκριάτικο έθιμο του «Γέρου» και της «Κορέλλας» με το έθιμο των «Καλόγερων» στη Βιζύη της Θράκης.

1909

8. Παπαγεωργίου Δημήτριος Β., Ιστορία της Σκύρου: από των αρχαιοτάτων χρόνων. Τυπογραφείο Ανδρ. Β. Πάσχα. Πάτρα 1909, σσ. ι' + 189.

Ιστορικά στοιχεία από την Αρχαιότητα ως την κατάληψη του νησιού από τους Οθωμανούς (1538). Περιγραφή του εορτασμού του πολιούχου Αγίου Γεωργίου, εθίμων του Πάσχα, των Χριστουγέννων και άλλων εορτών του έτους. Δημοσιεύονται πολύστιχα αφηγηματικά ποιήματα και παροιμίες. Γλωσσάριο με επισημάνσεις για το σκυριανό ιδίωμα.

1910

9. Παπαγεωργίου Δημήτριος Β., «Αί απόκρεφ εν Σκύρῳ». Λαογραφία, 2 (1910), σ. 35-47.

Περιγραφή των αποκριάτικων εθίμων του «Γέρου», της «Κορέλλας», των «Νυφάδων» και των «Γιανίτσαρων». Δημοσιεύονται αποκριάτικα δίστιχα και φωτογραφίες.

10. * Φάβης Βασίλειος Ι., Περί του σκυρίου ιδιώματος. Τυπογραφείο Π. Λεώνη. Αθήνα 1910, 8°, σσ. 31. (= Πρακτικά της Τεσσαρακονταετηρίδος της καθηγεσίας Κ. Σ. Κόντου. Φιλολογικά διατριβαί υπό των μαθητών και θαυμαστών αυτού προσφερόμεναι. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, Αθήνα 1909).

1911

11. Ψάχος Κωνσταντίνος Α., «Δημῶδη άσματα Σκύρου: Συλλογή δευτέρα». Φόρμιγξ, αρ. 19-20 (15-30 Απριλίου 1911), σ. 1-4.

Καταγραφή στη βυζαντινή παρασημαντική σκυριανών και επείσακτων σκωπών.

1912

12. Παπαγεωργίου Δημ. Β., «Περί τινος παροιμίας (Σκύρου)». Λαογραφία, 3 (1912), σ. 695-696.

Παρατηρήσεις σχετικά με την παροιμία: «Εμπάτι χίλι αλέσετε τσ' αλεστικά μη δώσετε».

1925

13. Χατζημιχάλη Αγγελική, Ελληνική Λαϊκή Τέχνη: Σκύρος. Τύποις Π. Γ. Μακρής & Σία. Αθήνα 1925, σσ. 199.

Περιγραφή του παραδοσιακού σκυριανού σπιτιού, των ενδυμασιών, των κεντημάτων, της ξυλουργικής, της κεραμικής και της μεταλλουργίας του νησιού. Κάθε κεφάλαιο συνοδεύεται από αντίστοιχες φωτογραφίες και σκίτσα της ίδιας.

14. Δέφνερ Μιχαήλ, Η Σπηλιά του Ανδρεώτη. Το τέλος ενός σκυριανού παραμυθιού. Έκδοση Συνδέσμου των εν Αθήναις και Πειραιεί Σκυρίων. Τυπογραφείο Π. Δ. Σακελλαρίου. Αθήνα 1925, 8°, σσ. 16.

Πρόκειται για ανασκαφική έρευνα του συγγρ. από την οποία διαπιστώνεται ότι η "σπηλιά" είναι αρχαίο υδραγωγείο. Η λέξη παραμύθι εδώ χρησιμοποιείται με την έννοια μιας ψεύτικης ιστορίας.

1926

15. Δέφνερ Μιχαήλ, «Τοπωνυμίες της νήσου Σκύρου», Λαογραφία, 9 (1926), σ. 564-597.

Μελέτη 437 τοπωνυμίων.

1927

16. Ζωηρού Νοεμή Α., «Σκυριανά έθιμα. Η προξενιά και ο αρραβών». Ελληνίς, έτος Ζ', τεύχ. 1 (Ιανουάριος 1927), σ. 10-16, τεύχ. 2 (Φεβρουάριος 1927), σ. 33-36, τεύχ. 3 (Μάρτιος 1927), 1927.

Δεκαπεντασύλλαβα δίστιχα του γάμου, πληροφορίες για τον τρόπο ένδυσης της γυναικείας γαμήλιας φορεσιάς, τοπωνύμια, παροιμίες κ.ά.

1930

17. Πέρδικα Νίκη Α., «Σκύρος». Ν. Εστία, 7 (1930), σ. 461-466 και 525-529 και 596-598.

Λαϊκή λατρεία, δίστιχα, φωτογραφίες από τον Ντίνο Φωτόπουλο και Ν. Ζωγράφου.

1935

18. Ταρσούλη Αθηνά, «Σκύρος», 5 (1935), σ. 20-21.

Λαϊκή αρχιτεκτονική, λαϊκή ιατρική, δίστιχα κ.ά.

1936

19. Χατζημιχάλη Αγγελική, «Μεσογειακά και Εγγύς Ανατολής κεντήματα. Τα Ελληνικά κεντήματα: Ήπειρος-Σκύρος». ΒΝJb, 12 (1936), σ. 97-118.

Σχολιασμός της μελέτης του Α. J. B. Wace, «Mediterranean and Near Eastern Embroideries», 1935. Ο Wace, κατά τη Χατζημιχάλη, έχει κατατάξει «γνήσια Σκυριανά κεντήματα» ως σπάνια κεντήματα της Πάρου. Φωτογραφίες και σκίτσα.

20. Ευαγγελίδης Τρύφων, Η παιδεία επί Τουρκοκρατίας ήτοι ελληνικά σχολεία από της αλώσεως μέχρι Καποδιστρίου. Τυπογραφείο Α. Π. Χαλκιάπουλου. Αθήνα 1936, Β' τόμος, σσ. 547.

Στο δεύτερο τόμο (σ. 92-93), αναφορά στην εκπαιδευτική δραστηριότητα στο νησί.

1937

21. Πέρδικα Νίκη Α., Σκυριανά Τραγούδια. Έκδοση της Φιλοπροόδου Ένωσης Σκυρίων. Οίκος Μ. Βασιλείου κ' Σία. Αθήνα 1937, 16°, σσ. 63.

Δίστιχα του χάρου, της ξενιτειάς, της αγάπης, νανουρίσματα, καθώς και το Μοιρολόι της Παναγίας, που στη Σκύρο ονομάζεται «Το Τσρζιελέησον». Δημοσιεύονται 3 σκίτσα της Αθηνάς Ταρσούλη και 3 φωτογραφίες.

22. Καλογερόπουλος Διονύσιος, Συμβολή εις την βιβλιογραφίαν της νήσου Ευβοίας και των θεσσαλικών Σποράδων 1471-1937. Τύποις Πολυβιοτεχνικής. Αθήνα 1937, σσ. 349.

Στο λ. Σκύρος (αρ. 704) αναφέρονται συγκεντρωτικά οι αριθμοί των λημάτων σχετικών με τη Σκύρο.

23. Φαλτάιτς Κωνσταντίνος, Σκυριανοί συγγραφείς και γράφοντες. Περιληπτικός σημειώμα γραφέν ειδικώς διά την Πανευβοϊκὴν Ἐκθεσιν Χαλκίδος της 22 Αυγούστου 1937, διά να δειχθῇ η συμβολή της Σκύρου εις την επιστήμην και τα γράμματα. Ἐκδοση της εν Αθήναις Φιλοπροόδου Ενώσεως Σκυρίων. Αθήνα 1937, σσ. 16.

Η ζωή και το έργο 34 Σκυριανών συγγραφέων (Νίκη Πέρδικα, Θαλής Αντωνιάδης, Μιχαήλ Κωνσταντινίδης, Δημ. Παπαγεωργίου, Ευφροσύνη Σαρματζίδου κ.ά).

1938

24. Πέρδικα Α. Νίκη, «Τα δωδεκάημερα στη Σκύρο». Ν. Γράμμ., 8 Ιανουαρίου 1938, σ. 10.

Περιγραφή σχετικών εθίμων.

1939

25. Πέρδικα Α. Νίκη, «Πασχαλιά στη Σκύρο». Νεολαία, 1:26 (8 Απριλίου 1939), σ. 826.

Πασχαλινά έθιμα.

1940

26. Πέρδικα Νίκη Α., Σκύρος: εντυπώσεις και περιγραφαί — ιστορικά και λαογραφικά σημειώματα — ήθη και έθιμα — μνημεία του λόγου του λαού, τόμ. Α'. Τύποις "Πυρσού", Αθήνα 1940, σσ. 313.

Ο πρώτος τόμος περιλαμβάνει στοιχεία για το σκυριανό γλωσσικό ιδίωμα, για ήθη και έθιμα, αλλά και τραγούδια λατρευτικά, δίστιχα, αλφάβητους της αγάπης, τοπικές σάτιρες, παινέματα κ.ά. Ο τόμος πλαισιώνεται με ζωγραφικά σκίτσα της Αθηνάς Ταρσούλη, ελαιογραφίες του Γ. Β. Πέσκε και σκίτσα της Μαρίας Κάλλαρη.

1941

27. Το συντελεσθέν έργον της κοινότητος Σκύρου μιας επταετίας 1934-1940. Ἐκθεσις του τ. Προέδρου Κοινότητος Σκύρου Μιχαήλ Σοφ. Στεφανίδου. Ἐκδοση Κοινότητος Σκύρου. Αθήνα 1941, σσ. 107.

Στοιχεία για την εκμετάλλευση του πευκοδάσους, των βοσκότοπων και των λατομείων μαρμάρου. Αναφορά για την ύδρευση, την ηλεκτροδότηση, τη συγκοινωνία με πλοίο και ατμόπλοιο, το οδικό δίκτυο, καθώς και τα έργα διάπλασης (πλατείες, μουσεία) στο νησί.

1943

28. Παπαεμμανουήλ Εμμανουήλ, «Το σκυριανό σπίτι ως κατοικία υγιεινής». Ακαδημαϊκή Ιατρική, Μάρτιος 1943, σ. 88-91.

Λαϊκή αρχιτεκτονική.

29. Πέρδικα Νίκη Λ., Σκύρος: εντυπώσεις και περιγραφαι – ιστορικά και λαογραφικά σημειώματα – ήθη και έθιμα – μνημεία του λόγου του λαού, τόμ. Β'. Τύποις "Πυρσού", Αθήνα, 1943, σσ. 328.

Στον δεύτερο τόμο δημοσιεύονται παροιμίες, ανιγίγματα ("νοιωσίματα"), ευχές, όρκοι, παραδόσεις, παραμύθια κ.ά. Ο τόμος πλαισιώνεται με ζωγραφικά σκίτσα της Αθηνάς Ταρσούλη, ελαιογραφίες του Γ. Β. Πέσκη και σκίτσα της Μαρίας Κάλλαρη.

1947

30. Χατζημιχάλη Αγγελική, «Σκυριανή λαϊκή τέχνη». Σκύρος, 1 (1947), σ. 3-5.

Σύντομος λόγος για τη σκυριανή λαϊκή τέχνη (π.χ. ξυλογλυπτική, υφαντική).

31. Κυριαζής Παύλος, «Κύμη και Σκύρος». Ελληνικό Υπαιθρο, 14: 6-7 (119-120), 1947, σ. 64-65.

Έθιμα του γάμου, της τελευτής, λαϊκή αρχιτεκτονική, δίστιχα, 2 σκίτσα της Αθηνάς Ταρσούλη.

32. Θ., «Το ωραιότερο προικοσύμφωνο». Σκύρος, 5 (1947), σ. 115-116.

Δημοσιεύεται προικοσύμφωνο του 1845 με τα αντικείμενα της προίκας, το οποίο, κατά τον συγγρ., «είναι υποδειγματικό και για την όλη διατύπωση, αλλά και για τη θαυμαστή τάξη...με την οποία εκτίθενται τα προικιζόμενα...».

1949

33. Ατέσης Βασίλειος επίσκοπος Ταλαντίου, «Η Επισκοπική Επιτροπή Σκύρου (1837-1841)», Θεολογία, 20 (1949), σ. 204-219 και 407-419.

Η Επισκοπική Επιτροπή συστάθηκε μετά τον θάνατο του τελευταίου Επισκόπου του νησιού (1837) και σταμάτησε τη δράση της το 1841. Δημοσιεύονται έγγραφα αποφάσεών της.

1953

34. Dawkins R., Modern Greek Folktales. Oxford: Clarendon Press, 1953, pp. xxxviii + 491.

Παραμύθια μεταφρασμένα στα αγγλικά από τον συγγρ., δώδεκα από τα οποία είναι σκυριανές παραλλαγές.

1954

35. Παπαεμμανουήλ Γεώργιος, Σκυριανά Δεκαπεντασύλλαβα. Αυτοέκδοση. Αθήνα 1954, σσ. 164.

Δεκαπεντασύλλαβα ποιητάρικα δίστιχα.

36. Περιληπτικός απολογισμός των Συντελεσθέντων εις Σκύρον δημοτικών έργων κατά τα έτη 1951-1954. Έκθεσις του Δημάρχου Σκύρου Γεωργίου Ν. Λάμπρου. Έκδοση Δήμου Σκύρου, Σκύρος 1954, σσ. 24.

Έκθεση, που αφορά στα δημοτικά έσοδα, τα έργα οδοποιίας, ύδρευσης, εξωραϊσμού, την ιατρική περίθαλψη, τον τουρισμό, τη συγκοινωνία, τον αθλητισμό κ.ά.

1955

37. Φαλτάιτς Κωνσταντίνος, «Η γυναίκα της Σκύρου από λαογραφικής απόψεως». Αρχ. Ευβ. Μελ., 3 (1955), σ. 97-108.

Περιγραφή της χαρακτηριστικής προσήλωσης της Σκυριανής γυναίκας στα ήθη και έθιμα του τόπου της.

1956

38. Πέρδικα Νίκη Α., «Οι καλικάντζαροι στη Σκύρο». Κρίκος, 7:61 (1956), σ. 30-31.

Παραδόσεις περί καλικαντζάρων.

1959

39. Πέρδικα Νίκη Α., «Οι βυζαντινοί νομοκανόνες και τα σημερινά Σκυριανά ήθη και έθιμα». Αρχ. Ευβ. Μελ., 6 (1959), σ. 101-110.

Σύγκριση ηθών και εθίμων της Σκύρου με βυζαντινούς νομοκανόνες. Διαπιστώνεται ότι ορισμένες συνήθειες διατηρούνται अपαράλλακτες από τη βυζαντινή εποχή και άλλες ελαφρώς εξελιγμένες.

40. Φραγκούλης Ανέστης Ιω., Σκυριανοί Αντίλαλοι. Αυτοέκδοση. Τύποις Α/φών Α. Καϊτατζή. [Αθήνα] 1959, σσ. 208.

Ποιητάρικα δεκαπεντασύλλαβα δίστιχα και τετράστιχα («Σκύρος και Τουρισμός», «Ο Πόλεμος του 1940» κ.ά.) και αποκριάτικες σάτιρές του από το 1911 ως το 1959). Ανέκδοτα και διηγήσεις από κοινωνικά περιστατικά και Γλωσσάριο.

1960

41. Ατέσης Βασίλειος Γ., Ιστορία της Εκκλησίας της Σκύρου. Έκδοση Εταιρείας Ευβοϊκών Σπουδών (Αρχείον Ευβοϊκών Μελετών). Παράρτημα του Ζ' τόμου, 1960, σσ. xi + 375.

Η ίδρυση της Επισκοπής Σκύρου, οι αρχιερείς, η Επισκοπική Επιτροπή, οι Μονές, οι ναοί, οι κληρικοί.

1961

42. Καρατζάς Σταμάτης Κ., «Η έρευνα των διαλέκτων, της τοπωνυμίας και ανθρωπωνυμίας της Εύβοιας και των βορείων Σποράδων». Αρχ. Ευβ. Μελ., 8 (1961), σ. 5-29.

Αναλυτικές οδηγίες για συλλογή γλωσσικού υλικού, π.χ. Οι τομείς: Οι πληροφορητές· Η καταγραφή του υλικού στην ελληνική και αβρανίτικη γλώσσα κ.ά.

1962

43. Καρακάλου-Καρανικέλα Λίλα, «Νίκη Πέρδικα (νεκρολογία)». Αρχ. Ευβ. Μελ., 9 (1962), σ. 207-211.

44. Οικονομίδης Δημήτριος Β., «Νίκη Πέρδικα (νεκρολογία)». Λαογραφία, 20 (1962), σ. 596-598.

45. Γκίκας Γιάννης Π., «Νίκη Πέρδικα, μια σύντομη σκιαγραφία της μορφής και του έργου της». Ευβοϊκός Λόγος, 52-55 (1962), σ. 24.

46. Γκίκας Γιάννης Π., «Το εκκλησάκι και η λατρεία του Αγίου Μάμα στη Σκύρο». Διάπλασις των Παίδων, τόμ. 1962, αριθ. 11 (10 Φεβρουαρίου), σ. 386-387.

Λαϊκή λατρεία, λαϊκές παραδόσεις, πληροφορίες για το αδελφάτο του Αγίου στη Σκύρο. Φωτογραφία από χορό στο πανηγύρι του Αγίου.

1963

47. Μυρτιώτισσα, «Νίκη Πέρδικα». Δεσμός, αρ. φ. 14 (25 Μαρτίου), σ. 1 και 4.

1965

48. Κεντήματα Σκύρου, Μουσείο Μπενάκη. Έκδοση "Φίλων του Μουσείου Μπενάκη". Αθήνα 1965, σσ. 29.

29 φωτογραφίες από κεντήματα της συλλογής του Μουσείου Μπενάκη με σύντομες περιγραφές.

49. Παναγιωτούνης Πάνος, «Σκυριανοί περίπατοι», Περιγηγτική, 114 (1968), σ. 11-13.

Λαϊκή αρχιτεκτονική και κοινωνική οργάνωση.

1970

50. Coulentianou Joy, Το αίνιγμα των σκυριανών αλόγων. Εκδόσεις Ηριδανός, Αθήνα 1970, σσ. 49.

Έρευνα για την προέλευση των σκυριανών αλόγων και περιγραφή του ρόλου τους στην κοινωνία του νησιού π.χ. αλώνισμα, ιπποδρομίες. 25 φωτογραφίες.

51. Quinet Marguerite, Η Φροσύνη της Σκύρου. Εκδόσεις Λογοθέτη, μετάφραση: Ομάδα εργασίας Εταιρείας Ευβοϊκών Σπουδών, επιμέλεια μετάφρασης Κ. Μπαρμπής, α' έκδοση στα γαλλικά, Αθήνα 1970, σσ. 221.

Μυθιστόρημα που ενσωματώνει ενδιαφέρουσες λαογραφικές παρατηρήσεις από την καθημερινότητα του νησιού.

1971

52. Φαλτάιτς Μάνος Κ., «Το πρωτόκολλον της Δημογεροντίας Σκύρου 1828-1830». Αρχ. Ευβ. Μελ., 17 (1971), σ. 463-512.

Δημοσιεύονται σε πρωτότυπο τα 120 πρώτα έγγραφα (με ασυνέχειες) του πρωτοκόλλου της Δημογεροντίας, από τις 2 Ιουλίου 1828 μέχρι και τις 30 Μαρτίου 1830.

1972

53. Ξανθούλης Ναπολέον Εμμ., «Σύστασις και εξέλιξις του Νομού Ευβοίας και των Δήμων και Κοινοτήτων αυτού. Β' μέρος». Αρχ. Ευβ. Μελ., 18 (1972), σ. 77-128.

Η εξέλιξη των Κοινοτήτων του Νομού Ευβοίας σε Δήμους (Δήμος Σκύρου), ο αριθμός των δημοτών τους, το ιστορικό της ονοματοδοσίας τους κ.ά.

54. Φαλτάιτς Μάνος Κ., Σκυριανών συσσωματώσεις. Α' Τα εκκλησιαστικά αδελφάτα. Έκδοση της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1972, σσ. 7 (=εφημ. "Βόρειες Σποράδες", αρ. φ. 22 (Μάρτιος 1972)).

Δομή και λειτουργία των συσσωματώσεων από την εποχή της Τουρκοκρατίας στη Σκύρο ως τη σύγχρονη εποχή.

55. Φαλτάιτς Μάνος Κ., «Η "αλώνη" του σκυριανού σπιτιού (διακοσμητικά αντικείμενα)». Ελληνική Λαϊκή Τέχνη, 8 (1972), σ. 146-155.

Μελέτη για τα διακοσμητικά αντικείμενα του παραδοσιακού σκυριανού σπιτιού: η προέλευση και η ιστορία των αντικειμένων, η αισθητική ωφέλεια και τα αισθητικά αποτελέσματα. Φωτογραφίες και σκίτσα.

56. Φαλτάιτς Μάνος Κ., Σκυριανή μικροζυλογλυπτική. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1972, σσ. 10 (= εφημ. "Βόρειες Σποράδες", αρ. φ. 30 (Νοέμβριος 1972)).

Καταγραφή και περιγραφή αντικειμένων μικροζυλογλυπτικής τέχνης, όπως ρόκες, κουτάλια, σφραγίδες άρτων κ.ά.

1973

57. Φαλτάιτς Μάνος Κ., Λαϊκό θέατρο και αποκριάτικη σάτυρα [sic] στη Σκύρο. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1973, σσ. 14.

Αποκριάτικα σατιρικά δρώμενα. Δημοσιεύονται 8 φωτογραφίες από λαϊκές σατιρικές παραστάσεις του 1972 κ. εξ.

58. **Μαγιολέττι** Ελένη, «Σπάνια αντικείμενα ευρωπαϊκής τέχνης στη Σκύρο». Ζυγός, 4 (1973), σ. 6-9.

Παραδοσιακά διακοσμητικά αντικείμενα του σκυριανού σπιτιού.

59. **Φαλτάιτς** Μάνος Κ., Σκυριανή ξυλοτεχνία. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1973, σσ. 14.

Παραδοσιακά ξυλόγλυπτα, τεχνικές και κατηγοριοποίηση.

60. **Φαλτάιτς** Μάνος Κ., Οι Σκυριανές φορεσιές από κοινωνιολογική άποψη. Α' Ανδρικές φορεσιές. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1973, 8°, σσ. 14.

Παραδοσιακές ανδρικές φορεσιές του αρχοντολογιού, των ναυτικών, των αστών, των τσοπάνηδων, των γεωργών κ.ά.

61. **Φαλτάιτς** Μάνος Κ., Το «τεφτέρι» του Κοινού Σκύρου του 1817. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1973, σσ. 6.

1974

62. **Καρατζάς** Σταμάτης Κ., «Για τη γλωσσική ιστορία της Σκύρου. Τα κοινά στοιχεία των ιδιωμάτων Σκύρου και Κύμης». Αρχ. Ευβ. Μελ., 19 (1974), σ. 5-32.

Σύγκριση των δύο ιδιωμάτων ως προς τη Φωνητική, τη Μορφολογία και το Λεξιλόγιό τους και κατάταξή τους στα ημιβόρεια ιδιώματα.

63. **Σπινέλλη** Κ. Δ. — **Ευαγγελίδου** Μ., Σκύρος. Η κοινωνιολογική κάτοψη του νησιού. Έκδοση Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Deree Pierce Colleges, Αθήνα 1974, 8°, σσ. 108.

Κατανομή και προέλευση των κατοίκων, κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα κ.ά.

64. **Αρναούτογλου** Χρυσαιγή, «Σκύρος. Η μορφή του παραδοσιακού οικισμού και της κατοικίας σε συνδυασμό με το είδος και την οργάνωση της ζωής». Ζυγός, 15-17 (1975), σ. 131-138.

Περιγραφή της πρωτεύουσας του νησιού (Χωριό): μορφή-σημασία-λειτουργ-

γία της οικιστικής δομής και, ειδικότερα, της κατοικίας (εξωτερικό-εσωτερικό). Φωτογραφίες και σκίτσα.

1975

65. Γκίκας Γιάννης Π., Μουσικά όργανα και λαϊκοί οργανοπαίκτες στην Ελλάδα. Α' Νότια Εύβοια και Σκύρος. Πρόλογος Σίμωνος Καρά. Αυτοέκδοση, Αθήνα 1975, 4^ο, σσ. 186.

Τοπικά μουσικά όργανα, οργανοπαίκτες, οργανοποιοί κ.ά. Στο Παράρτημα δημοσιεύονται φωτογραφίες με λαϊκούς οργανοπαίκτες και γλέντια του νησιού.

66. Πλάτανος Βασίλης, «Ελληνικά καρναβάλια». Ζυγός, 12 (1975), σ. 81-86.

Αποκριάτικα έθιμα.

67. Φαλτάιτς Μάνος Κ., Λιναριά. Η γέννηση και εξέλιξη της κοινωνίας του σκυριανού λιμανιού. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1975, σσ. 14.

Δημιουργία του οικισμού, επαγγέλματα, πολιτιστικά στοιχεία.

68. Κοκκίνης Σπύρος, Ταξίδια στην Ελλάδα με συντροφιά τους παλιούς γεωγράφους και περιηγητές. Έκδοση Βιβλιοπωλείου της "Εστίας", Ι. Δ. Κολάρου & Σίας Α. Ε., Αθήνα 1975, σσ. 184.

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις από το νησί.

1976

69. Βιργιλίου Μανώλης Δημ., Σκυριανά. Αυτοέκδοση, Αθήνα 1976, σσ. 24.

Λαϊκά στιχουργήματα με θέματα από το νησί αλλά και την κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας.

70. Φαλτάιτς Μάνος Κ., Σκυριανών Συσσωματώσεις. Β' Οι σμίχτες. Η οικονομικο-επαγγελματική συσσωμάτωση των Σκυριανών τσοπάνηδων. Έκδοση Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Σκύρου, Αθήνα 1976, σσ. 15.

Δομή, λειτουργία και κριτική του θεσμού.

1977

71. Coulentianou Joy, The Goat-Dance of Skyros. Εκδόσεις Ερμής, Αθήνα 1977, σσ. 63.

Περιγραφή του εθίμου του «Γέρου» και της «Κορέλλας» στην αγγλική γλώσσα. Φωτογραφίες εντός κειμένου.

72. **Μαυρίκου Μαρία**, «Απόκριες στη Σκύρο. Έθιμα που θυμίζουν αρχαίες λατρείες». Ζυγός, 24 (1977), σ. 71-74.

Αποκριάτικα έθιμα. Φωτογραφίες εντός κειμένου.

73. **Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ.**, Η Σκύρος στους περιηγητές και γεωγράφους (1400-1900). Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών (Αρχαίον Ευβοϊκών Μελετών). Παράρτημα του ΚΑ' τόμου, 1977, σσ. 253.

Ανθολογία περιγραφών από 31 ξένους περιηγητές (Pitton de Tournefort, Ludwig Ross, Dora d' Istria), σε μετάφραση του συγγρ. Χάρτες και χειρόγραφα.

74. **Αντωνιάδης Ξενοφών – Χέλιαρης Ιωάννης** (επιμ.), Αρχαίο Εγγράφων Σκύρου, στη μνήμη του καθηγητή Δημήτρη Ρ. Θεοχάρη. Παράρτημα εφημερίδας "Σκυριανά Νέα", τεύχ. 1 (1977) – τεύχ. 9 (1986), Αθήνα.

Αυτοτελής έκδοση με δημόσια και ιδιωτικά έγγραφα από τη Σκύρο. Πρώτη δημοσίευση σε μονόφυλλα της εφημερίδας "Σκυριανά Νέα".

1979

75. **Σκούρας Θόδωρος Ι.**, Υπόσκαφες και Σπηλαιώδεις εκκλησίες στη Σκύρο. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών. Σκυριανή Βιβλιοθήκη αρ. 2, Αθήνα 1979, σσ. 112.

Μελέτη και χρονολόγηση 6 εκκλησιών. Φωτογραφίες και τοπογραφικά σχεδιαγράμματα.

76. **Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ.**, «Δικαστικές αποφάσεις απ' την τουρκοκρατούμενη Σκύρο». Αρχ. Ευβ. Μελ., 22 (1979), σ. 39-62.

Δημοσιεύονται 3 δικαστικές αποφάσεις από Τούρκους καδήςδες: του Μεί-μέτ-εφέντη (13 Δεκεμβρίου 1757), του Αλή-εφέντη (4 Ιουνίου 1778) και του Εμίν-εφέντη (24 Μαΐου 1784). Τα κείμενα δίνονται σε μεταγραφή και ακολουθεί ο σχολιασμός τους. Φωτογραφίες των χειρογράφων.

1981

77. **Οικονόμου Νινέττα**, «Σκύρος». Ταξιδεύοντας, τεύχ. 37 (1980), σ. 35-40 και 65-67, τεύχ. 38 (1981), σ. 35-47.

Αρχιτεκτονική, διάλεκτος, λαϊκή λατρεία κ.ά.

1982

78. Αρναούτογλου Χρυσανγή, Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική: Σκύρος. Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, Αθήνα 1982, 4°, σσ. 40.

Λαϊκή αρχιτεκτονική.

79. Κωνσταντινίδης Κωστής Αναστ., «Ο Κώδικας της Μονής του Αγίου Γεωργίου Σκύρου (1494-1852)». Αρχ. Ευβ. Μελ., 24 (1982), σ. 5-122.

Δημοσιεύονται δικαιοπραξίες από τον Κώδικα της Μονής. Ο Κώδικας αυτός, σύμφωνα με τον ερευνητή, είναι συνέχεια ενός προηγούμενου (1447), όταν η Μονή υπήχθη ως Μετόχι στην Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας. Μέχρι τότε υπαγόταν στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

1983

80. Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ., «Σκυριανές διαθήκες ΙΖ' αιώνα». Δ. Ι. Ε. Ε. Ε., 26 (1983), σ. 115-202.

Δημοσιεύονται 9 διαθήκες (1644-1689), με εκτενή σχολιασμό.

1984

81. Ξανθούλης Ναπολέων Εμμ., Τοπωνυμικό της Σκύρου. Αυτοέκδοση, εκδοτική παραγωγή Επτάλοφος, Αθήνα 1984, σσ. 234 + χάρτης.

1300 τοπωνύμια. Χάρτης όπου αναγράφονται.

82. Κυριαζόπουλος Βασίλειος Δ., Ελληνικά παραδοσιακά κεραμικά. Έκδοση Ελληνικού Οργανισμού Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας, Αθήνα 1984, σσ. 216.

Στις σ. 34-35 γίνεται αναφορά στη σκυριανή λαϊκή κεραμική.

1985

83. Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ., «Το κρεββατοστρώσι. Συμβολή στην έρευνα του κληρονομικού δικαιώματος του επιζώντος συζύγου στην τουρκοκρατούμενη Σκύρο». Αρχ. Ευβ. Μελ., 26 (1985), σ. 73-124.

Το νομικό δικαίωμα του επιζώντος συζύγου («κρεββατοστρώσι», «φιλοδώρημα» ή «αφιέρωμα»). Ο θεσμός αυτός, σύμφωνα με τον συγγρ., έχει αρχαιοελληνική προέλευση. Διατηρήθηκε μέσα από το δημόδες βυζαντινό δίκαιο. Δη-

μοσιεύονται 30 δικαιοπρακτικά έγγραφα (16 Οκτωβρίου 1566 – 15 Ιανουαρίου 1828).

84. **Αντζουλάτου-Ρετσόλα** Ευρυδίκη, «Η φροντίδα για το σώμα του νεογέννητου παιδιού: Η περίπτωση του σκυριανού παιδικού τσεμπεριού». Αρχ. Ευβ. Μελ., 26 (1985), σ. 125-142.

Περιγραφή και σχολιασμός σκυριανών παιδικών τσεμπεριών. Φωτογραφίες με χαρακτηριστικά δείγματα.

85. **Φαλτάιτς** Αναστασία, Τα σκυριανά τσεμπεράκια των συλλογών του Μουσείου Φαλτάιτς. Έκδοση του περιοδικού "συλλογές" σε συνεργασία με το Μουσείο Φαλτάιτς, Αθήνα 1985, σσ. 35.

Περιγραφή 19 τσεμπεριών από τη συλλογή του Μουσείου, με τις αντίστοιχες φωτογραφίες.

86. **Μελέντης** Κωστής Κ., Το πρώτο αστροπελέκι. Αυτοέκδοση, Αθήνα 1985, σσ. 175.

Μυθιστόρημα με λαογραφικές πληροφορίες, βραβευμένο σε πανελλήνιο διαγωνισμό πεζογραφίας που οργανώθηκε από τη Λαογραφική Ένωση Ποντίων Θεσσαλονίκης.

1986

87. **Φαλτάιτς** Μάνος Κ., Τα διακοσμητικά αντικείμενα του σκυριανού σπιτιού από ιστορική και κοινωνιολογική άποψη. Έκδοση του περιοδικού "συλλογές" σε συνεργασία με το Μουσείο Φαλτάιτς, Αθήνα 1986, σσ. 91 (=Αρχ. Ευβ. Μελ. 19 (1974), σ. 59-96).

Λαϊκή αρχιτεκτονική, διακόσμηση και κοινωνικός αντίκτυπος.

88. **Βασιλειάδης** Δ., Ψηφίδες του νεοελληνικού μύθου. Εκδόσεις "γνώση", Αθήνα 1986, σσ. 280.

Αναφορά, με γλαφυρή γλώσσα, στη σκυριανή αρχιτεκτονική, τη λαϊκή λατρεία κ.ά. Φωτογραφίες εντός κειμένου.

1988

89. **Κωνσταντινίδης** Κωστής Αναστ., Η ληστεία και η πειρατεία στη Σκύρο, Σκιάθο και Σκόπελο κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 μέχρι και

της αντιβασιλείας του Όθωνα, τόμ. Α'. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα 1988, σσ. 457.

Στο πρώτο μέρος εξετάζονται οι επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των Σκυριανών από τα πρώτα κύματα προσφύγων και στο δεύτερο περιγράφεται η δράση των οπλαρχηγών στις Βόρειες Σποράδες.

90. **Graindor P.**, Ιστορία της νήσου Σκύρου, μετάφραση Τίνα Μπαλάφα-Αλεξανδρή, επιμ. Ξεν. Α. Αντωνιάδης. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα 1988 (1906' στα γαλλικά, *Histoire de l'île de Skyros, Liege*), σσ. 71.

Η ιστορία του νησιού από τους πρώτους κατοίκους της (Πελασγοί), ως την κατάληψη από τους Βενετούς (1204) και την κυριαρχία του Μπαρμπαρόσα (1538).

91. **Ξανθούλης** Ναπολέον Εμμ., Τοπωνυμικό της Σκύρου. Συμπλήρωμα. Μυθολογία – Νέα τοπωνύμια. Αυτοέκδοση, Αθήνα 1988, σσ. 27.

Συμπληρωματικές πληροφορίες στην έκδοση του Τοπωνυμικού (1984).

92. **Ψάχος** Κωνσταντίνος Α., Δημώδη άσματα Σκύρου. Τρία θεσσαλικά, έν της Σαλαμίνας και έν των Ψαρών εις Βυζαντινήν και Ευρωπαϊκήν παρασημαντικήν. Βιβλιοθήκη Ιστορικών Μελετών, αρ. 219. Καραβίας. Αθήνα 1988, σσ. 56 (πρώτη έκδοση Αθήνα 1910. Τυπογραφείο Σπυρίδωνος Κουσουλίνου, 8°, σσ. ις' + 56).

Αναφορά στη μουσική παράδοση και την ιδιαιτερότητα των σκυριανών σκοπών. Δημοσιεύονται 19 σκυριανοί και 5 επείσακτοι σκοποί, σε βυζαντινή και ευρωπαϊκή σημειογραφία.

1989

93. * **Chianis Sotirios (Sam)**, «The Folkmusic of Skyros». The World and I: A Chronicle of our Changing Era, Washington D. C.: The Washington Times Corporation, (May) 1989.

1990

94. **Φαλτάιτς** Μάνος Κ., Το καρναβάλι της Σκύρου και η καταγωγή των Απόκρεω. Έκδοση του περιοδικού "συλλογές" σε συνεργασία με το Μουσείο Φαλτάιτς, Αθήνα 1990, σσ. 19.

Αποκριάτικα έθιμα. Ο συγγρ. ανάγει το έθιμο «στο απώτατο παρελθόν της

ανθρωπότητας», όταν ο τράγος και το κριάρι λατρευόταν ως ζώα-τοτέμ. Με τον τρόπο αυτό εξηγείται η τραγόμορφη όψη του «Γέρου».

95. **Κωνσταντινίδης** Κωστής Αν., «Ο Κώδικας της Μονής του Αγίου Γεωργίου της Σκύρου και τα εξ αυτού συναγόμενα συμπεράσματα». Παρνασσός, 32 (1990), σ. 270-281.

Παρουσίαση συμπερασμάτων από τη μελέτη του Κώδικα.

96. **Αντωνιάδης** Ξενοφών Αντ., «Το ιδιοκτησιακό καθεστώς και η αγοραπωλησία ακινήτων στην τουρκοκρατούμενη Σκύρο. Συμβολή στην έρευνα του μεταβυζαντινού ελληνικού δικαίου». Ε. Κ. Ε. Ι. Ε. Δ. Α. Α., 29-30 (1990), σ. 61-122.

Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, οι συμβαλλόμενοι, το ακίνητο (αγροτικό και αστικό), το τίμημα και ο τύπος του εγγράφου. Δημοσιεύονται 44 πωλητήρια έγγραφα.

97. **Αντωνιάδης** Ξενοφών Αντ., Αρχείο Εγγράφων Σκύρου. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα 1990, σσ. 278.

Δημοσιεύονται και σχολιάζονται 170 έγγραφα π.χ. δικαιοπρακτικά, αποφάσεις του καδή της Σκύρου, αποφάσεις εκκλησιαστικών και κοινοτικών κριτηρίων κ.ά.

1991

98. **Zarkias** Cornélia, Société et espace dans l' île de Skyros, Ecole de Hautes Etudes en Sciences Sociales (Paris), διδακτορική διατριβή, δακτυλογραφημένη έκδοση, 1991, σσ. 350.

Διδακτορική διατριβή (These de Doctorat pour l' Anthropologie Sociale et Ethnologie), με θέμα την κοινωνία και, γενικότερα, τον δομημένο κοινωνικό χώρο του νησιού.

1992

99. **Ξανθούλης** Ναπολέων Εμμ., Σκύρος. Αυτοέκδοση, εκδ. παραγωγή Επτάλοφος, Αθήνα 1992, σσ. 151.

Λαϊκή τέχνη (παραδοσιακό σπίτι, φορεσιές, κεραμική, κεντητική, μεταλλουργία, ξυλογλυπτική, υφαντική).

100. **Μαυρίκου Μαρία**, Ο φωτογράφος της Σκύρου Γιάννης Βεναρδής. Επιμ. έκδοσης Δημ. Δεληγιάννης, Αθήνα 1992², σσ. 104 (α' έκδοση Εταιρεία Παραδοσιακών Σπουδών Αιγαίου, Αθήνα 1984, σσ. 110).

Λεύκωμα με 106 ολοσέλιδες φωτογραφίες λαογραφικού ενδιαφέροντος. Κείμενα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.

101. **Κωνσταντινίδης Κωστής Α.**, «Ο Κώδικας της Μονής της Παναγίας Σκυροπούλας». Παρνασσός, 34 (1992), σ. 101-110.

Δημοσιεύεται το δωρητήριο (25 Μαρτίου 1774) και ο Κώδικας της Μονής.

102. **Κούμπος Βασίλειος Δ.**, Εθιμογραφικά Βορείων Σποράδων. Αυτοέκδοση, Αθήνα 1992, σσ. 30.

Μεταφρασμένη και σχολιασμένη αναδημοσίευση αποσπασμάτων σχετικών με το εθιμικό δίκαιο των Βορείων Σποράδων (Σκύρος, Σκιάθος, Σκόπελος), από το βιβλίο του Georg Ludwig von Maurer, Das griechische volk in offentlicher, kirchlicher und privat-rechtlicher beziehung vor und nach dem Freiheitskampfe bis zum 31 Juli 1834 (= Βλ. και μετάφρασή του στα ελληνικά: Τάσος Βουρνάς (επιμ.), Όλγα Ρομπάκη (μτφρ.), Ο ελληνικός λαός, Δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του αγώνα για την ανεξαρτησία ως την 31η Ιουλίου 1834, 2 τ., Εκδόσεις Συλλογή, Αθήνα 2007).

1994

103. **Περσείδης Βασίλειος**, Το σκυριανό δημοτικό τραγούδι. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα 1994, σσ. 143.

Φιλολογική και ιστορική μελέτη.

104. **Λάμπρου Αλίκη**, Οι σκυριανές φορεσιές. Έκδοση Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος, Ναύπλιο 1994, σσ. 208.

Παραδοσιακές φορεσιές π.χ. γυναικείες, ενδύματα πένθους και ταφής. Τεχνικές βαφής και κεντήματος.

1995

105. **Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ.**, «Προίκα και προικοσύμφωνα στη Σκύρο επί τουρκοκρατίας». Ε. Κ. Ε. Ι. Ε. Δ. Α. Α., 31 (1995), σ. 151-248.

Η προίκα κατά την Τουρκοκρατία. Δημοσιεύονται 30 προικοσύμφωνα (1616 – 1819).

106. **Κωνσταντινίδης Κωστής**, «Ο Κώδικας της Μονής Μαυρουνά Σκύρου εξ εγγράφων του αρχείου της Μονής Μεγίστης Λαύρας». *Παρνασσός*, 37 (1995), σ. 159-179.

Δημοσιεύονται δύο δωρητήρια έγγραφα προς τη Μονή (1012 και 1016), με ερμηνευτικά σχόλια.

107. **Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ.**, *Σκυριανά Ανάλεκτα*. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα 1995, σσ. 280.

Συναγωγή μελετών σχετικών και με λαογραφικά θέματα, π.χ. «Η σκυριανή αποκριά», «Πέντε κυριώνυμα τοπωνύμια στη Σκύρο».

108. **Κορρέ-Ζωγράφου Κατερίνα**, *Τα κεραμικά του ελληνικού χώρου*. Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, Αθήνα 1995, σσ. 352.

Στις σ. 187-206 γίνεται λόγος για είδη παραδοσιακής σκυριανής κεραμικής.

109. **Karpodini-Dimitriadi E.**, «Masquerades during carnivals», στον τόμο: *Ethnography of European traditional cultures. Their role and perspectives in a multicultural world, European Seminar – Proceedings*, E. Karpodini-Dimitriadi (ed.). Centre of Vocational Training, Institute of Cultural Studies of Europe and the Mediterranean, Athens 1995, p. 80-85.

Το αποκριάτικο έθιμο του «Γέρου». Φωτογραφίες.

1997

110. **Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ.**, *Η Σκύρος στην Τουρκοκρατία: κοινωνία – διοίκηση – δικαιοσύνη*. Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών (Αρχείον Ευβοϊκών Μελετών). Παράρτημα του ΛΑ' τόμου, Αθήνα 1997, σσ. 340.

Η σκυριανή κοινωνία: σύνθεση και εξέλιξη, οι προεστοί, ο κοινός ραγιάς. Η κοινοτική διοίκηση: η οργάνωση της κοινότητας, η δημογεροντία. Ο θεσμός της δικαιοσύνης στη Σκύρο (καδής, βοεβόδας, δραγουμάνος του στόλου, εκκλησιαστικά και κοινοτικά κριτήρια, συμβιβασμός και διαιτησία). Δημοσιεύονται μεταγραμμένα έγγραφα, π.χ. δικαιοπρακτικά, αποφάσεις καδή, κοινοτικές και εκκλησιαστικές κρίσεις κ.ά.

1998

111. **Αντωνιάδης Ξενοφών Αντ.**, «Οι πρώτες μετεπαναστατικές αποφάσεις του Ειρηνοδικείου Σκύρου». *Ε. Κ. Ε. Ι. Ε. Δ. Α. Α.*, 34 (1998), σ. 179-235.

Η ίδρυση Ειρηνοδικείων στην Ελλάδα (1830) και το Ειρηνοδικείο της Σκύρου. Δημοσιεύονται δέκα ειρηνοδικειακές αποφάσεις. Σε μία γίνεται φανερή η καταλυτική επίδραση του εθιμικού δικαίου (έθιμο του αντίσπορου) ως προς την επίλυση διαφορών.

112. **Γλυκός** Ευάγγελος Β., *Καρυστία και Σκύρος μέσα στο χρόνο: Γεωφυσική, αρχαιολογική, ιστορική, οικονομική, εκκλησιαστική και αρχιτεκτονική παρουσίαση της επαρχίας Καρυστίας του νομού Ευβοίας*. Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα 1998, σσ. 270.

Ιστορικά στοιχεία και εκκλησιαστικές πληροφορίες. Αρχιτεκτονική ναών μνημείων της Λατινοκρατίας (Κάστρο). Φωτογραφίες από το εσωτερικό σπιτιών.

113. **Brooke Rupert**, "Ένας Άγγλος ποιητής στην Σκύρο, πρόλογος – μετάφραση – σημειώσεις Κώστας Ιωάννου. Έκδοση Πνευματικού Κέντρου Δήμου Σκύρου, Σκύρος 1998, σσ. 222.

Ο Rupert Brooke τάφηκε στη Σκύρο στις 23 Απριλίου 1915. Ο ανδριάντας και το όνομά του πλασιώνουν πλατεία του νησιού. Το βιβλίο έχει γενικότερο λαογραφικό ενδιαφέρον.

2000

114. **Γλυκός** Ευάγγελος Β., *Ο λαϊκός πολιτισμός της Καρυστίας και Σκύρου. Μια συνθετική παρουσίαση του υλικού, πνευματικού και κοινωνικού βίου του λαού της Επαρχίας Καρυστίας του Νομού Ευβοίας*. Αυτοέκδοση, Αθήνα 2000, σσ. 175.

Ανθολογία κειμένων από μελέτες για τη Σκύρο, π.χ. Αγγ. Χατζημιχάλη, Ν. Πέρδικα, Ξ. Αντωνιάδης, Μ. Φαλτάιτς, Αλ. Λάμπρου κ.ά.

115. **Κορρέ-Ζωγράφου** Κατερίνα, *Τα κεραμικά του Τσανάκ Καλέ (1670-1922)*. Έκδοση Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα 2000, σσ. 401.

Στο κεφάλαιο «Καστριανά ή Καστελλιανά», η συγγρ. αναφέρεται στο παράδειγμα της Σκύρου· το πώς τα κεραμικά αυτά αξιοποιήθηκαν και ως διακοσμητικά αντικείμενα. Στο Γ' Μέρος, περιγράφονται αντικείμενα από τη Συλλογή του Μουσείου Μπενάκη, του Λαογραφικού Μουσείου Φαλτάιτς κ.ά.

2001

116. **Μπαλωτής** Μανώλης Ι., *Σκυριανά Τραγούδια*. Αυτοέκδοση, Χαλκίδα 2001 (χωρίς σελιδαρίθμηση).

Στιχουργήματα σε δεκαπεντασύλλαβο ομοιοκατάληκτο στίχο.

117. **Φτούλης** Κωστής του Παπα'σταμάτη, Σκυριανά εύθυμα και σοβαρά. Αυτο-έκδοση, Αθήνα 1:Α (2001), σσ. 55, 1:Β (2003), σσ. 45, 2:Α (2008), σσ. 32.

Καταγραφή εύθυμων αλλά και σοβαρών περιστατικών από τη ζωή στη Σκύρο, π.χ. «Ο ηλεκτροφωτισμός της Σκύρου», «Το ξαναζωντάνεμα της Αποκριάς», έτσι όπως τα βίωσε ο συγγρ. ως Δήμαρχος.

2003

118. **Φαλτάιτς** Κωνσταντίνος, Η γρίπη στη Σκύρο, χρονικό. Ανατύπωση από το Γυμνάσιο-Λύκειο Σκύρου, 2003 (α' έκδοση Αθήνα 1919. Βιβλιοπωλείο Γεωργίου Ι. Βασιλείου).

Η γρίπη του 1918, που επηρέασε δυσμενώς μεγάλο μέρος των κατοίκων.

119. **Τσιάνης** Σωτήριος – **Πολυμέρου-Καμηλάκη** Αικατερίνη – **Καψαμπέλη** Ποθούλα, Δημοτικά τραγούδια της Σκύρου: του νησιού του χρυσοπράσινου αετού. Εθνομουσικολογική έκδοση. Folk songs of Skyros, Greece. Κέντρο Ερεύνες της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών – Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα (Ναύπλιο) – Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (Ηράκλειο), 2003, σσ. 447.

Εισαγωγή του Σ. Τσιάνη. Καταγραφή 168 τραγουδιών και παραλλαγών τους. Στις σ. 57-148 υπάρχουν τα κείμενα των τραγουδιών και ακολουθεί η μουσική αποτύπωσή τους σε πεντάγραμμο.

Η Εισαγωγή και τα κείμενα αποδίδονται και στην αγγλική γλώσσα (σ. 151-298). Το βιβλίο συνοδεύεται από 4 μουσικά CD.

120. **Παπακωνσταντίνου** Κώστας, Σκύρος: αρμονίες. Εκδόσεις Οίτυλο, Αθήνα 2003², σσ. 77.

Φωτογραφίες από εκκλησίες του νησιού (εξωτερικό, αψιδογραφίες, ξυλοτεχνία, καμπαναριό κ.ά.).

121. Το αλογάκι της Σκύρου. Πρόλογος David Bellamy. Εκδόσεις Γκέμα, Αθήνα 2003, σσ. 83.

Άρθρα και σημειώματα (και στην αγγλική γλώσσα) για το σκυριανό αλογάκι από τους Πέτρο Κωνσταντινίδη, Νίκο Κρητικό, Alec N. Copland και Jeremy Mallinson. Φωτογραφίες και σκίτσα.

122. **Κορρέ-Ζωγράφου** Κατερίνα, Τα κεραμεικά του Αιγαίου (1600-1950). Έκδοση Υπουργείου Αιγαίου, Αθήνα 2003, σσ. 374.

Στις σ. 94-135 περιγράφονται σκυριανά διακοσμητικά κεραμικά. Φωτογραφίες κεραμικών, εργαστηρίων, εσωτερικών σπιτιών κ.ά.

2004

123. **Λάμπρου** Αλίκη, Τραγούδια και έθιμα της Σκύρου. Αυτοέκδοση, Σκύρος 2004, σσ. 488.

Έθιμα, τραγούδια του Κύκλου της ζωής, οικογενειακοί σκοποί (π.χ. ο «Ξα(ν)θ(ου)λίαν(ι)κος»), κάλαντα και αποκριάτικες λαϊκές σάτιρες. Χοροί, μουσικά όργανα και λαϊκοί οργανοπαίκτες. Τα τραγούδια καταγράφονται στη βυζαντινή και ευρωπαϊκή σημειοτική.

Δημοσιεύονται φωτογραφίες λαογραφικού περιεχομένου. Το βιβλίο συνοδεύεται από 4 μουσικά CD.

124. **Μπαλωτής** Μανώλης Ι., Ταξίδια στο χρόνο. Αυτοέκδοση, Σκύρος 2004, σσ. 94.

Τρία διηγήματα με λαογραφικά στοιχεία από τη ζωή του νησιού.

2005

125. **Amanatidis** Agapi, Coming into being: Metaphors of self and becoming in carnival on the aegean island of Skyros. Διδακτορική διατριβή (πολυγραφημένη έκδοση), 2005, σσ. v + 345.

Αναλυτική περιγραφή του αποκριάτικου εθίμου του «Γέρου» και της «Κορέλλας», της αποκριάτικης λαϊκής σάτιρας («Τράτα»), των εθίμων της Καθαρής Δευτέρας και της αρχής της Σαρακοστής.

2008

126. **Μαυρίκου** Μαρία Δ., Οι Απόκριες στη Σκύρο. Αυτοέκδοση, Σκύρος 2008, σσ. 208

Αναμνήσεις της συγγρ. και εντυπώσεις ξένων επιστημόνων και λογίων για τις Απόκριες στο νησί. Δημοσιεύονται σατιρικά δίστιχα από το 1935 ως και το 2008. Φωτογραφίες και μουσικό CD με σκυριανά αποκριάτικα τραγούδια.

127. Μαγειρεύοντας στη Σκύρο!. Έκδοση του Δημοτικού Σχολείου Σκύρου,

στα πλαίσια του μαθήματος της Ευέλικτης Ζώνης με θέμα: «Διατροφή και Υγεία». Σκύρος 2008, σσ. 61.

27 συνταγές που συνηθίζονται στη Σκύρο.

128. Σκυριανό Αλογάκι. Δράσεις για την διάσωση του Σκυριανού Αλόγου στην περιοχή Natura του όρους Κόχυλα. Έκδοση Δήμου Σκύρου, Σκύρος 2008, σσ. 82.

Ενημερωτική έκδοση του Δήμου Σκύρου σχετικά με την ιστορική διαδρομή του σκυριανού αλόγου, το περιβάλλον διαβίωσής του, τη συμβολή του στις γεωργικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες των κατοίκων και τις προσπάθειες διάσωσης του. Τα κείμενα αποδίδονται και στην αγγλική γλώσσα. 87 φωτογραφίες.

129. Βαμβακερίδης Εμμανουήλ, Λαογραφική και Γλωσσική Συλλογή Σκύρου (1933-1937), επιμ. Νίκος Γ. Λάμπρος. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα 2008, σσ. 586.

Έθιμα του κύκλου της ζωής και του ποιμενικού βίου. Παροιμίες, παραμύθια και δίστιχα. Γραμματικές παρατηρήσεις και Γλωσσάρι (σ. 307-586).

2009

130. Ζαχαράκη Όλγα, Σκύρος: Διατροφή και Παράδοση. Επιμ. έκδοσης Ευβοϊκές Εκδόσεις Κίνητρο Ε. Καλέμη, Αθήνα 2009, σσ. 130.

Παραδοσιακές συνταγές.

131. Βογιατζής Ιωάννης, Έν Σκύρω τῇ Φιλτάτῃ. Εισαγωγικό σημείωμα Αναστασία Παπαχαλαράμπους. Εκδόσεις Οδός Πανός, Αθήνα 2009, σσ. 63.

Συλλογή ποιητικών κειμένων, σε πεζό λόγο, του θεολόγου και τέως Διευθυντή του Γυμνασίου Σκύρου, εμπνευσμένων από την παράδοση του νησιού (π.χ. «Στην πλατεία της Σαρούς»).

2010

132. Ζαχαράκη Όλγα, Σκύρος: Θησαυροί Παράδοσης: Κεντήματα – Ξυλόγλυπτα – Κεραμικά. Ευβοϊκές εκδόσεις Κίνητρο, Αθήνα 2010, σσ. 304.

Τυπογραφικά επιμελημένη έκδοση για τη σκυριανή κεντητική, ξυλόγλυπτική και κεραμική.

133. **Κορρέ-Ζωγράφου** Κατερίνα, Άνθρωποι και παραδοσιακά επαγγέλματα στο Αιγαίο ΙΙΙ. Έκδοση Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα 2010, σσ. 521.

Στις σ. 321-529 γίνεται λόγος για την κοινωνική οργάνωση, το εθιμικό δίκαιο και τα παραδοσιακά επαγγέλματα του νησιού. Φωτογραφίες και σκίτσα παλιότερων αλλά και τωρινών επαγγελματιών.

134. **Καλλινίκη** Ελπινίκη, Μαρκόνη Ελένη, Τούσης Γιώργος, Τσάκος Κωνσταντίνος, Τσατσαρού Αθανασία, «Επιτόπια έρευνα στη Σκύρο, 2006: Ο υλικός πολιτισμός της Σκύρου άλλοτε και τώρα». Στον τόμο: Η έρευνα και διδασκαλία του υλικού πολιτισμού την νεώτερων χρόνων στα ελληνικά Πανεπιστήμια. Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου (Αθήνα 7-8 Μαΐου 2007), επιστημονική επιμέλεια Κατερίνα Κορρέ-Ζωγράφου – Γεώργιος Χ. Κούζας. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2010, σ. 175-191.

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΑ

135. **Θεοχάρης** Δημ. Ρ., Η Σκύρος κατά την επανάστασιν του 1821 μετά παραρτήματος εγγράφων. Μελέτη 1944. Έκδοση Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα, σσ. 100.

Η περίοδος 1821-1829. Η ζωή και το έργο Σκυριανών αγωνιστών (Μακάριος Βαρλαάμ, αρχιμανδρίτης Σεραφείμ, οι Φιλικοί αδελφοί Τζάνοι κ.ά.). Παράρτημα εγγράφων (σ. 65-99).

136. **Φαλτάιτς** Μάνος Κ., Σκύρος. Έκδοση εφημ. "Βόρειοι Σποράδες", Αθήνα, σσ. 174.

Πανηγύρια, αποκριάτικα δρώμενα, χειροτεχνία και διακοσμητικά αντικείμενα.

137. **Σκύρος**. Τουριστικός Οδηγός. Έκδοση του Συλλόγου Σκυριανών, Αθήνα, σσ. 116.

Παραδοσιακές φορεσιές, γλωσσικό ιδίωμα, αποκριά, λαϊκή τέχνη (λαϊκή αρχιτεκτονική, κεραμική, ξυλογλυπτική, κεντητική και υφαντική).

138. **Στυλιανίδου-Φιλικού** Αργ., «Λαϊκό σπίτι Σκύρου». Ο Αιώνας μας, 10, σ. 316-317.

Λαϊκή αρχιτεκτονική.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ*

- Άγιος Γεώργιος: 8, 95
 Άγιος Μάμας: 46
 αδελφάτο: 54, 70
 αίνιγμα: 29
 αλφάβητος της αγάπης: 26
 ανέκδοτο: 40
 Αντζουλάτου-Ρετσίλα Ευριδίκη: 84
 Αντωνιάδης Θαλής: 23
 Αντωνιάδης Ξενοφών: 73, 74, 76, 80, 83, 96, 97, 105, 107, 110, 111, 114
 Αρναούτογλου Χρυσευγή: 64, 78
 Ατέσης Βασίλειος: 33, 41

 Βαμβακερίδης Εμμανουήλ: 129
 Βασιλειάδης Δ.: 88
 Βεναρδής Γιάννης: 100
 βιβλιογραφία: 22
 Βιργιλίου Μανώλης Δημ.: 69
 Βογιατζής Ιωάννης: 131
 βυζαντινή παρασημαντική: 11, 92, 123

 Γκίκας Γιάννης Π.: 46, 65
 Γλυκός Ευάγγελος Β.: 112, 114
 γλωσσάριο: 8, 40, 129
 γλωσσική ύλη: 1, 42

 δεκαπεντασύλλαβα: 16, 116
 Δέφνερ Μιχαήλ: 14, 15
 Δημογεροντία Σκύρου: 52
 Δήμος Σκύρου: 53
 δημοτικό τραγούδι: 103, 119, 123
 διαθήκη: 80
 διακοσμητικά αντικείμενα: 58, 87, 135
 διάλεκτος: 77
 διήγημα: 124

---

* Οι αριθμοί παραπέμπουν στον αύξοντα αριθμό των λημμάτων.

δίκαιο: 96, 110, 111

δικαιοπρακτικά έγγραφα: 97

δικαστικά έγγραφα: 76, 111

δίστιχα: 9, 17, 18, 21, 26, 31, 35, 40, 129

έγγραφα: 74, 96, 97

έθιμα: 5, 8, 26, 37, 123

έθιμα αποκριάς: 3, 6, 7, 9, 57, 66, 71, 72, 94, 109, 125, 126, 135, 136

έθιμα γάμου: 31

έθιμα Δωδεκαημέρου: 24

έθιμα Καθαρής Δευτέρας: 125

έθιμα Πάσχα: 8, 25

έθιμα τελευταίης: 31

έθιμα Χριστουγέννων: 8

εθιμικό δίκαιο: 83, 102, 133

εκκλησία: 75, 112, 120

εκπαίδευση: 20

ενδυμασία: 5, 13, 16, 60, 99, 104, 136

Επισκοπή Σκύρου: 6, 33, 41

Ευαγγελίδης Τρύφων: 20

Ευαγγελίδου Μ.: 63

εύθυμη διήγηση: 117

Ζαχαράκη Όλγα: 130, 132

Ζωηρού Νοεμή Λ.: 16

Θεοχάρης Δημήτρης Ρ.: 74, 134

ιδίωμα: 8, 26, 62, 136

ιστορία: 90, 134

Ιωάννου Κώστας: 113

καλικάντζαροι: 38

Κάλλαρη Μαρία: 26

Καλογερόπουλος Διονύσιος: 22

Καρακάλου-Καρανικόλα Λίλα: 43

Καρατζάς Σταμάτης Κ.: 42, 62

κατοικία: 5

Καψαμπέλη Ποθούλα: 119

κεντήματα: 19, 132, 136

κεραμική: 13, 82, 99, 108, 115, 122, 132, 136
 κοινοτική οργάνωση: 2, 5, 49, 63, 64, 67, 98, 133
 Κοκκίνης Σπύρος: 68
 Κορρέ-Ζωγράφου Κατερίνα: 108, 115, 122, 133, 134
 Κούμπος Βασίλειος: 102
 Κυριαζής Παύλος: 31
 Κυριαζόπουλος Βασίλειος Δ.: 82
 Κώδικας: 79, 95, 101, 106
 Κωνσταντινίδης Κωστής Αναστ.: 79, 89, 95, 101, 106
 Κωνσταντινίδης Μιχαήλ Γ.: 2, 5, 23

λαϊκή αρχιτεκτονική: 13, 18, 28, 31, 49, 55, 64, 77, 78, 87, 88, 136, 137
 λαϊκό θέατρο: 57
 λαϊκή ιατρική: 18
 λαϊκή λατρεία: 5, 17, 46, 63, 64, 67, 98, 133
 λαϊκή τέχνη: 30, 99, 136
 Λάμπρος Γεώργιος Ν.: 36
 Λάμπρου Αλίκη: 104, 114, 123

Μαγιολέττι Ελένη: 58
 Μαυρίκου Μαρία: 72, 100, 126
 Μελέντης Κωστής Κ.: 86
 μεταλλουργία: 13, 99
 Μοιρολόι της Παναγίας: 21
 Μουσείο Μπενάκη: 48, 115
 Μουσείο Φαλτάιτς: 115
 Μπαλωτής Μανώλης Ι.: 116, 124
 μυθιστόρημα: 51
 Μυρτιώτισσα: 47
 Μωραΐτης Ν.: 1

νομοκάνων: 39

Ξανθούλης Ναπολέον Εμμ.: 53, 81, 91, 99
 Ξυλογλυπτική: 13, 56, 59, 99, 120, 132, 136

Οικονομίδης Δημήτριος Β.: 44
 Οικονόμου Νινέττα: 77
 οργανοπαίχτες: 65, 123
 όρκου: 29

- Παναγιωτούνης Πάνος: 49
 Παπαεμμανουήλ Γεώργιος: 35
 Παπαεμμανουήλ Εμμανουήλ: 28
 Παπακωνσταντίνου Κώστας: 120
 παραδόσεις: 29
 παραδοσιακά επαγγέλματα: 133
 παραμύθια: 14, 29, 34, 129
 παροιμίες: 1, 4, 8, 12, 16, 29, 129
 πειρατεία: 89
 Πέρδικα Νίκη Λ.: 17, 21, 23, 24, 25, 26, 29, 37, 39, 43, 44, 45, 47, 114
 Περσείδης Βασίλειος: 103
 Πέσκε Γ. Β.: 26
 Πλάτανος Βασίλης: 66
 ποιμενική ζωή: 129
 Πολυμέρου-Καμηλάκη Αικατερίνη: 119
 προικισύμφωνο: 32, 105
- Σαμαρτζίδου Ευφροσύνη: 23
 σάτιρες: 26, 40, 123, 125, 126
 Σκούρας Θόδωρος: 75
 σκυριανό αλογάκι: 50, 121, 128
 Σπινέλλη Κ. Δ.: 63
 Στεφανίδης Μιχαήλ Σοφ.: 27
 στιχουργήματα: 69
- ταξιδιωτικές εντυπώσεις: 68, 73
 Ταρσούλη Αθηνά: 18, 21, 26, 31
 τοπωνύμια: 15, 16, 81, 91, 107
 Τουρκοκρατία: 110
 τροφές: 127, 130
 τσεμπέρι: 84, 85
 Τσιάνης Σωτήριος: 119 (βλ. και Chianis Sotirios)
- Φάβης Βασίλειος: 10
 Φαλτάιτς Αναστασία: 85
 Φαλτάιτς Κωνσταντίνος: 23, 37, 118
 Φαλτάιτς Μάνος Κ.: 52, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 67, 70, 87, 94, 114, 134
 φορεσιά: βλ. ενδυμασία
 Φραγκούλης Ανέστης Ιω.: 40

Φτούλης Κωστής: 117

Χατζημιχάλη Αγγελική: 13, 19, 30, 114

Χείλαρης Ιωάννης: 74

Ψάχος Κωνσταντίνος: 11, 92

Amanatidis Agapi: 125

Brooke Rupert: 113

Chianis Sotirios: 93 (Βλ. και Τσιάνης Σωτήριος)

Coulentianou Joy: 50, 71

Dawkins R. M.: 6, 7, 34

Graindor P.: 90

Karpodini-Dimitriadi E.: 109

Lawson J. C.: 3

Heisenberg August: 4

Quinet Margarite: 51

Wace A. J. B.: 19

Zarkias Cornélia: 98